

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання
(повна назва інституту/факультету)

Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування
(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Олександра КАРІНЦЕВА
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
(бакалавр / магістр)

зі спеціальності 051 Економіка,
(код та назва)

освітньо-професійної програми Економіка і бізнес
(освітньо-професійної / освітньо-наукової) (назва програми)

на тему: Аналіз ефективності діяльності підприємства.

Здобувача(ки) групи Едн-94п
(шифр групи)

Матченко Андрій Ярославович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Андрій МАТЧЕНКО
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник Професор, д.е.н. Леонід МЕЛЬНИК

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Суми – 2023

Зміст

Анотація	3
Вступ	5
1 Теоретичні засади ефективності діяльності підприємства	7
1.1 Поняття ефективності діяльності, мета та завдання її аналізу	7
1.2 Інформаційна база, збалансована система показників оцінки ефективності діяльності виробничого підприємства	11
1.3 Теоретичні аспекти підвищення фінансової ефективності	14
2 Аналіз фінансово-господарської діяльності	19
2.1 Економічний аналіз як інструмент оцінки фінансової ефективності: принципи, предмет та методологія економічного аналізу	19
2.2 Види економічного аналізу, роль фінансового аналізу в оцінці фінансово-господарської діяльності	23
2.3 Методи та прийоми фінансового аналізу, основні підходи до оцінки ефективності	29
3 Шляхи підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «ВЕНКОН» ³⁴	ТОВ
3.1 Характеристика підприємства – об'єкта дослідження	34
3.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства	39
Висновок	47
Список використаної літератури	49

Анотація

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів одного рисунка та трьох таблиць, 37 джерел використаної літератури.

Проблема ефективності функціонування, розширення діяльності, а також зміцнення свого становища на ринку та пошук джерел фінансування – одна з найбільш актуальних проблем для вітчизняних компаній в даний час.

Мета дослідження даної кваліфікаційної роботи - аналіз теоретичних та практичних аспектів фінансової ефективності та методів її оцінки. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- вивчити теоретичні засади ефективності діяльності підприємства, її сутності, цілей, завдань та методів її аналізу та оцінки;
- вивчити основні інструменти, методи та прийоми аналізу ефективності діяльності підприємства;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства щодо обраних показників;
- дати оцінку ефективності обраного підприємства та визначити основні напрями підвищення ефективності діяльності.

Об'єктом дослідження для даної роботи є комерційна діяльність ТОВ "ВЕНКОН".

Предмет дослідження - підходи та методи підвищення оцінки та ефективності комерційної діяльності підприємства.

У першому розділі роботи викладено теоретичні аспекти ефективності діяльності підприємства. Розкривається сутність та поняття ефективності, розглядається інформаційна база для аналізу, а також збалансована система показників, яка дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємства повною мірою.

Другий розділ присвячений інструментам аналізу та оцінки фінансової ефективності, а саме докладнішому розгляду економічного аналізу, їх предмету, принципів та інших аспектів цих інструментів.

У третьому розділі дана загальна характеристика ТОВ «ВЕНКОН», проводиться аналіз сильних і слабких сторін з погляду фінансової складової діяльності підприємства. Також проведено аналіз фінансово-господарської діяльності за показниками діяльності підприємства.

Ключові слова: аналіз, методи, фінансово-господарська діяльність, ефективність.

ВСТУП

Враховуючи ринкові умови сучасної економіки, управління прибутком займає основне місце у діловому житті підприємств. Фінансовий стан - це забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними компанії для нормального функціонування, доцільним їх розміщенням та ефективним використанням.

Сенс контролю та управління фінансовими результатами – вчасно виявляти та виправляти помилки у стратегічному та тактичному розвитку підприємства, постійно шукати резерви для поліпшення фінансового стану підприємства та забезпечення фінансової стабільності та стійкості.

Безперервний розвиток підприємства залежить від добре збудованого та ефективного планування діяльності, регулярного збору та обробки інформації про поточний стан ринків, власних перспективах та можливостях у теперішньому та майбутньому, що дозволяє підприємству виробляти власну стратегію та тактику фінансової діяльності, яка дозволить найповніше та ефективно використовувати ресурси компанії. Також потрібно враховувати, що кожне підприємство має свої критерії та фактори ефективності, відповідно до умов її досягнення.

Цілями діяльності будь-якої комерційної організації є отримання прибутку та нарощування капіталу. Досягнення цієї мети дозволяє виробити необхідний рівень ефективності для прибуткової роботи суб'єкта господарювання та задоволення інтересів інвесторів та власників. Ці цілі взаємопов'язані, адже основним джерелом збільшення капіталу є чистий прибуток підприємства. Вищезазначені обставини доводять першочергову необхідність контролю, планування та оптимізації фінансових результатів діяльності підприємства. Ефективність виробничої, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства виражається у певних досягнутих фінансових результатах, а це означає, що менеджеру будь-якої компанії необхідно розуміти, які дії і в якій послідовності разом привели до такого результату, який є зараз. Економічний аналіз господарської діяльності, що дозволяє об'єктивно оцінювати результати та

ефективність дій підприємства та його структурних підрозділів, а також визначити вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на показники діяльності підприємства та сформулювати основу його фінансової політики на майбутнє.

1 Теоретичні засади ефективності діяльності підприємства.

1.1 Поняття ефективності діяльності, мета та завдання її аналізу.

Проблема визначення критеріїв та аналізу ефективності актуальна на будь-якому рівні економіки та актуальна як для країни загалом, так і для окремих її суб'єктів. В умовах сучасного ринку питання про ефективну діяльність підприємства абсолютно обґрунтовано можна вважати одним із найгостріших. Щоб з'ясувати, які результати діяльності компанії можна вважати досить ефективними, існує безліч підходів та концепцій, як вітчизняних, так і зарубіжних, але єдиної думки щодо оцінки ефективності діяльності підприємства на даний момент немає, багато в чому – за специфіки кожного окремого підприємства [41]. В умовах ринкової економіки та високого рівня конкуренції у більшості підприємств виникає потреба в аналізі своєї діяльності, ступеня раціональності використання своїх ресурсів та потреби в знаходженні зовнішніх та внутрішніх потенційних резервів для більш продуктивного функціонування. Перед відповіддю на питання, які характеристики має мати ефективне підприємство потрібно дати визначення ефективності діяльності підприємства.

Категорія ефективності – один із найоб'ємніших наукових напрямів в економіці, яке включає в себе як оцінку доцільності витрачених ресурсів та зусиль для досягнення цілей підприємства, а також оцінку якості менеджменту підприємства та його роботи в цілому. Інакше висловлюючись, ефективність діяльності дає характеристику ступеня розвитку різних систем та виступає своєрідним індикатором їх розвитку. У різній літературі наводиться безліч варіантів трактувань даного поняття, адже розуміння ефективності безпосередньо залежить від специфіки підприємств, а також від зростання актуальності вивчення цього питання [43].

Потрібно розуміти, що підприємства торгової та промислової сфери вимагають різних підходів до аналізу та оцінки ефективності їх діяльності. Далі будуть

розглянуті визначення ефективності, що належать до специфіки промислових підприємств, сформульованих різними авторами.

Одне із загальноприйнятих і найпоширеніших понять, що дається даною категорією, таке: «ефективність – це ставлення досягнутих підприємством результатів до витрат праці». [24] Крім цього можна виділити ще одне трактування сутності даного поняття: «ефективність – це результат, відповідність отриманих та планових результатів, різноманітність систем за функціоналом; показник задовільності роботою; ймовірність досягнення цільових показників; співвідношення реального та нормативного ефектів». [34]

Говорячи про таке поняття як ефективність, варто відзначити взаємозв'язок цього поняття з таким поняттям як ефект. «Слово «ефект» (від лат. дія, виконання) означає наслідок будь-яких дій, причин, і навіть результат. Ефект господарсько-економічної діяльності є різницею між результатами цієї діяльності у вартісному вимірі та виробленими для отримання результатів, фінансовими витратами. [35]

У такому разі, якщо витрати менші від результату діяльності компанії, то це говорить про позитивну динаміку.

Оскільки метою діяльності комерційного підприємства є отримання прибутку, її можна вважати показником результату за певний період. У разі, якщо витрати стають більшими за отриманий результат, то має місце негативний ефект.

Всі ці підходи щодо визначення ефективності мають спільну рису – в основі лежить відношення результату до витрат, спрямованих на досягнення цього результату. Щоб найбільше об'єктивно та достовірно дати оцінку ефективності діяльності компанії, необхідно провести класифікацію за ключовими явищами та процесами, що відбуваються на підприємстві. Основні класифікації цієї категорії представлені на рис. 1.1.

Варто відзначити, що існує ціла низка факторів, які надають пряме або опосередкований вплив на результати діяльності підприємства. Це обумовлюється взаємною зв'язком внутрішніх та зовнішніх процесів

підприємства між собою. Тому треба пам'ятати, що будь-який з окремих показників ефективності підприємства схильний до впливу безлічі факторів, що робить розгляд одного показника без зв'язку з рештою неефективним і найчастіше хибним. Аналіз підприємства, його результат та точність залежать від розуміння та обліку цих факторів у процесі аналізу.

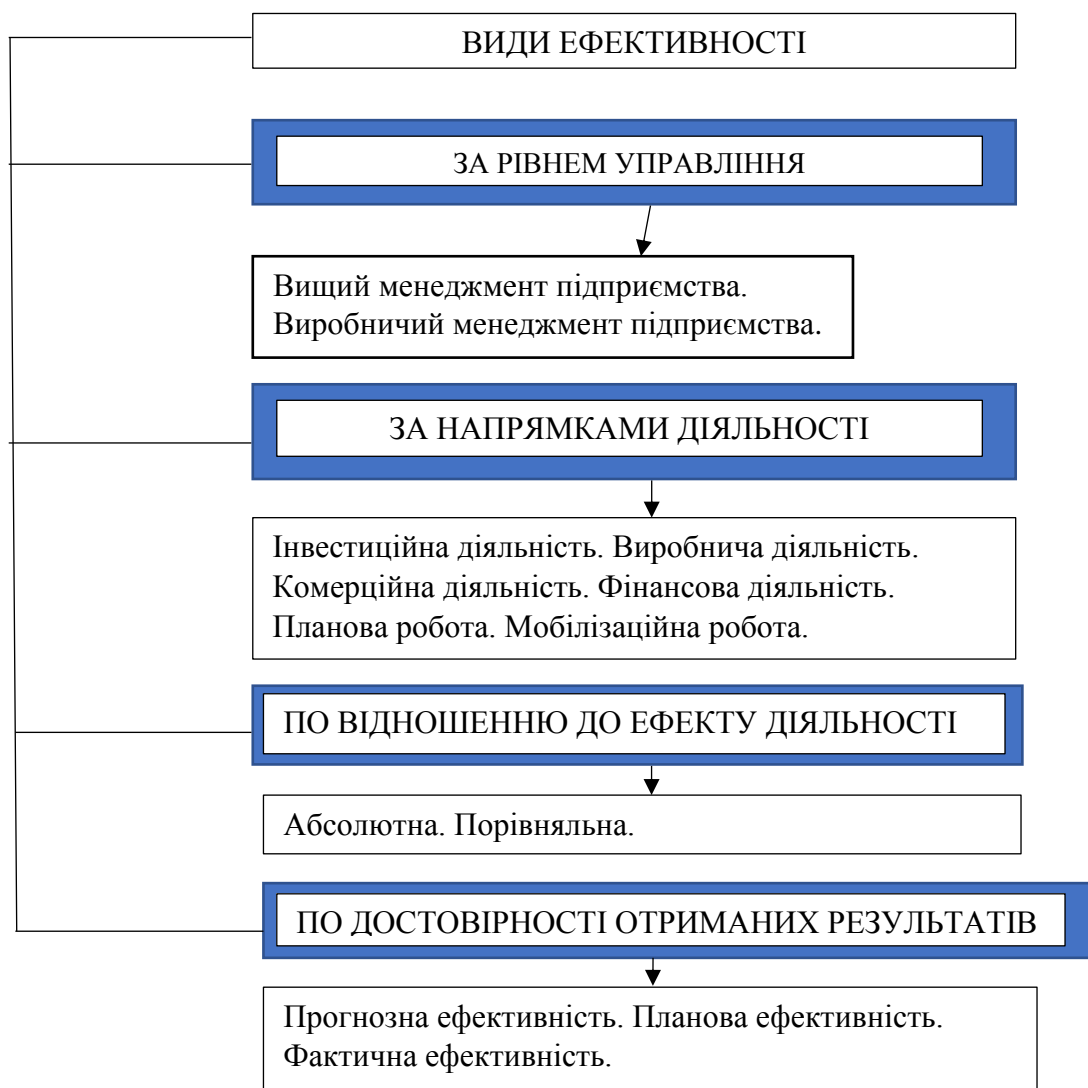

Рисунок 1.1 – Класифікація ефективності виробничого підприємства [14]

Розглянемо найважливіші завдання економічного аналізу докладніше. Одна з таких завдань - наукове обґрунтування планування бізнес-процесів підприємства та його стратегії. Виконання цього конкретного завдання дає можливість виявити тенденції та закономірності у розвитку протягом кількох звітних періодів. Для цієї мети насамперед проводиться побудова часових рядів показників ефективності підприємства за часовий проміжок. Виходячи з цих показників виявляються основні фактори, що вплинули на діяльність

підприємства, і ті, які можуть вплинути на її у майбутньому. Особлива увага приділяється поточному звітному періоду, оскільки результати спостереження використовуються у складанні бізнес-плану на наступний звітний рік. Крім цього враховуються:

- розрахункові дані попередніх звітних періодів;
- попередні планові розрахунки;
- проводиться порівняльний аналіз, що передбачає зіставлення даних про ефективності господарської діяльності даного підприємства з іншими, схожими по масштабу та діяльності.

Всі ці дії дають змогу виявити певні закономірності, крім того, наукова обґрунтованість дає можливість підвищити точність та ефективність бізнес-планування. Також важливим завданням є визначення економічної ефективності взаємопов'язаного використання ресурсів підприємства та їх використання окремо.

На виробничих підприємствах існують спеціальні параметри, за якими визначається рівень ефективності використання тих чи інших ресурсів. Такий аналіз дозволяє встановити якого виду ресурси потрібні для конкретного виробництва та побачити результативність їх використання.

Наступним важливим завданням, яке треба відзначити, є оцінка кінцевих фінансових результатів та фінансового стану організації. Це дозволить дізнатися про проблеми підприємства, пов'язаних з ліквідністю, платоспроможністю, фінансовою стійкістю і, знаючи їх, вжити відповідних заходів щодо їх усунення. В оцінці фінансового стану підприємства велика увага приділяється правильності здійснення розрахунків та калькуляції собівартості підприємства. Для точної та повної оцінки фінансових результатів використовуються не лише кількісні, а й якісні показники. Наприклад; щоб визначити показник прибутку організації використовується не лише кількість проданої продукції за звітний період, а й оцінюється собівартість продукції, цінові зміни у структурі собівартості, ефективність використання основних засобів.

Отже, ефективність діяльності підприємства – це самостійна економічна категорія, яка показує взаємозв'язок цілей підприємства, витрачених на її досягнення ресурсів та отриманих результатів. Існує безліч факторів, які прямо чи опосередковано впливають на ефективність діяльності. Найважливішим Інструментом для оцінки ефективності роботи підприємства є економічний аналіз. Він допомагає оцінити ефективність діяльності підприємства, дає можливість менеджменту компанії приймати рішення відповідно до цілей діяльності, враховуючи слабкі сторони підприємства, знаходити резерви підвищення ефективності, прогнозувати подальшу діяльність компанії у майбутнє.

1.2 Інформаційна база, система показників оцінки ефективності діяльності.

Для забезпечення дієвості та достовірності аналізу ефективності діяльності підприємства велике значення мають джерела інформації, а саме їх зміст, повнота та якість наявної інформації. Найчастіше під час проведення економічного аналізу недостатньо лише економічних даних, також використовуються й інші джерела інформації.

Всі інформаційні джерела, що використовуються для аналізу, можна поділити на три види: планові джерела, облікові та позаоблікові джерела. [3]

До джерел планового характеру відноситься вся документація, що містить будь-які типи планів підприємства, тобто технологічні карти, перспективні, госпрозрахункові, поточні, оперативні завдання тощо. Крім цього, до цієї ж категорії належать нормативні матеріали, проектні завдання, кошториси та інші джерела.

До облікових джерел відносяться дані, одержані документами бухгалтерського, оперативного та статистичного обліку, первинної документації та всіх видів звітності. Слід зазначити, що більшість інформації, необхідної для аналізу, представляє бухгалтерський облік та звітність. У цих

джерелах міститься найповніше відображення господарських процесів та їх результатів. Дані, отримані зі статистичного обліку, дають можливість проаналізувати та вивчити взаємозв'язки тих чи інших явищ, і навіть виявити закономірності. Оперативний облік, на відміну від бухгалтерського чи статистичного, дає можливість для більш детального аналізу з використанням таких даних, як, наприклад, обсяги виробництва та відвантаження продукції, величині виробничих запасів тощо.

Таким чином, аналіз облікових документів та звітності дає можливість прийняти необхідні заходи, спрямовані на досягнення найкращих результатів господарської діяльності, і навіть більш точне виконання планових завдань.

Позаоблікові джерела інформації, у свою чергу, включають документи, що регулюють господарську діяльність компаній, а саме:

- офіційні документи, обов'язкові до використання у діяльності – закони України, укази президента, постанови уряду, місцевих органів влади, розпорядження керівників підприємства, накази вищих органів тощо;
- рішення загальних зборів, наприклад, зборів акціонерів, окремих відділів та інші;
- документи господарсько-правового характеру: рішення арбітражних судів та інших судових органів, договори та угоди;
- технологічна та технічна документація;
- матеріали, що містять інформацію про передові досягнення та новий досвід у тій чи іншій галузі виробництва;
- матеріали, що містять інформацію про стан виробництва на даному підприємстві;
- інформація, отримана під час зустрічей із представниками інших компаній та інше. [7]

Незважаючи на те, що в аналізі може бути використана навіть усна інформація, будь-який джерело, що використовується в аналізі, має відповідати низці вимог, таких як об'єктивність, єдність, раціональність, аналітичність та оперативність.

Усі перелічені вимоги до джерел ведуть до необхідності постійного вдосконалення інформаційного забезпечення аналізу з часом. Саме це є одним із найважливіших інструментів у якісному проведенні аналізу ефективності господарську діяльність.

Іншим, не менш важливим інструментом у проведенні аналізу ефективності є система показників оцінки, яка може подати найбільш достовірну інформаційну основу для аналізу. Основна складність у цьому випадку полягає, перш за все в тому, що необхідно досліджувати всі показники ефективності їх взаємозв'язку, розглянути їх зміни у часі з урахуванням факторів, що впливають на ефективність.

Система оцінки ефективності діяльності виробничого підприємства має забезпечувати збалансованість та оптимальність елементів, що входять до неї. [26] Ці критерії можна вважати основними у формуванні ефективності промислового підприємства та управління нею. В умовах висококонкурентного середовища, підприємству необхідно постійно оновлювати інформаційно-аналітичну базу та інструменти для аналізу ефективності. В умовах безперервної мінливості ринку, тенденції та умови ефективності, а також розвитку підприємства можуть бути виявлені тільки за рахунок аналізу всіх факторів та закономірностей у сукупності, з урахуванням взаємозв'язку між ними. Це забезпечить менеджмент достовірною та якісною інформацією та послужить основою прийняття результативних управлінських рішень. «Прийняття обґрунтованих управлінських рішень вимагає належного апарату оцінки, який має ґрунтуватися на конкретній збалансованій системі показників. Така система має дозволяти визначити, на якому рівні знаходиться підприємство та які його перспективи на ринку при оптимальному формуванні та ефективному розвитку виробничого потенціалу». [25]

Концепція збалансованої системи показників (Balance ScoreCard) була сформульована у рамках Гарвардської економічної школи. Її основоположниками є професори Девід Нортон і Роберт Каплан. Така концепція як самостійна методика, що охоплює чотири основні області

показників, тісно взаємопов'язаних між собою, а саме: маркетинг, фінанси, управління персоналом та внутрішні бізнес-процеси.

Збалансована система показників для оцінки ефективності діяльності компанії має визначати стратегічний взаємозв'язок між критеріями досягнення кінцевих результатів, а також методами та умовами їх досягнення. Ця система повинна бути своєрідним співвідношенням глобальних цілей компанії та критеріїв досягнення цих цілей чотирьох зазначених сфер діяльності. [16]

Однією з важливих складових аналізованої системи показників для оцінки ефективності діяльності є карта стратегії. Саме цей інструмент служить для взаємозв'язку мети організації різних галузей її діяльності. Крім цього карта стратегії дозволяє уявити яким чином досягнення цілей за одними напрямками (або досягнення) впливає і досягнення цілей в інших сферах діяльності. Завдяки цьому інструменту система збалансованих показників має таку перевагу як зворотний зв'язок, що дозволяє отримувати інформацію від підрозділів підприємства та вносити необхідні коригування в систему показників та саму стратегію.

Переваги та недоліки збалансованої системи показників були проаналізовано багатьма економістами. Але, незважаючи на наявні обмеження щодо впровадження даної системи в промисловому підприємстві та ризику, пов'язані з цим, так звана Balanced ScoreCard вважається одним із самих ефективних та дієвих інструментів стратегічного управління підприємством.

1.3 Теоретичні аспекти підвищення фінансової ефективності.

Як уже говорилося раніше, ефективність - це самостійна економічна категорія, що виражає співвідношення між результатами та витратами. Через обмеженість ресурсів та безмежність потреб суспільства виникає необхідність у тому, щоб найоптимальніше і з найбільшефективніше використовувати наявні ресурси. Проблема підвищення ефективності полягає, насамперед, у збільшенні економічної результативності на одиницю витрат, вкладених у виробництво.

Говорячи про методологічну складову підвищення ефективності діяльності, то в цілому всі способи можна поділити на три основні групи. Підвищення кінцевого ефекту залежить від скорочення витрат підприємства на виробництво продукції, збільшення результату, тобто виручки, прибутку та інших показників, або одночасного зростання результату та зниження витрат. Останній варіант є найбільш складним, але в будь-якому випадку кожен з цих варіантів зрештою повинен призводити до збільшення результату на одиницю витрачених ресурсів. У зв'язку з цим розробка стратегії підвищення фінансової ефективності полягає в наступних варіантах:

1. Той самий результат, як у базовому періоді, але при менших витратах.
2. Більший результат за тих самих витрат.
3. Одночасне зростання результату та зниження витрачених ресурсів.
4. Вищий темп зростання порівняно з темпом зростання витрат.

Для того щоб менеджмент підприємства мав можливість забезпечити ефективне функціонування компанії необхідне раціональне управління фінансово-господарською діяльністю, запорука успішності якого багато в чому залежить від аналізу. При допомозі інструментів аналізу фінансово-господарської діяльності вивчаються фактори, що вплинули на результати роботи підприємства, дається економічне обґрунтування його планів та здійснюється контроль за їх виконанням, а також на основі фінансових результатів виявляються резерви підвищення ефективності та розробляється стратегія економічного розвитку підприємства на майбутні періоди. Аналіз фінансово-господарської діяльності є основою для розробки та прийняття управлінських рішень, тобто саме за допомогою такого роду аналізу виявляються основні проблеми та ризики, що загрожують ефективності підприємства, визначається вплив тих чи інших рішень на подальший хід подій.

Таким чином, для того, щоб досягти максимально високого рівня ефективності господарської діяльності, потрібно підвищувати результативність використання ресурсів підприємства, які безпосередньо беруть участь у виробництві. Компанія повинна прагнути до ефективнішого використання своїх

основних фондів, стимулювати швидкість оборотності оборотних коштів, а також прагнути до більш високої продуктивності праці. Від цих факторів залежить не тільки фінансове становище та результати діяльності, а й конкурентоспроможність підприємства ринку. У зв'язку з цим, ефективність та її зміна у більший і менший бік повинні мати чітко визначені рамки та критерії, які формуються з допомогою певної системи показників. Ефективність – це конкретний показник, який вимагає чіткого визначення бажаного чи вже досягнутого рівня через показники фінансового стану, тобто показники ліквідності та платоспроможності, рентабельності, оборотності та інших.

Показники оборотності оборотних коштів мають велике значення для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки швидкість перетворення оборотних коштів у грошову форму безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства. Крім того, збільшення швидкості обороту поточних активів за інших рівних умов відображає підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Особливу значимість мають зазначені показники за умов розвитку інвестиційно-інноваційної сфери економіки.[9]

Підприємство завжди має прагнути до підвищення оборотності оборотних активів і, як наслідок, скорочувати тривалість оборотності оборотних коштів за кожною із складових та в цілому.

Фінансове планування, - це один з найважливіших інструментів підвищення ефективності та розвитку бізнесу. Планування є своєрідним індикатором досягнення цілей компанії та невід'ємним елементом процесу управління. У фінансовому плані встановлюються нормативи планових значень різних показників ефективності на основі минулих періодів та поставлених цілей. За підсумками періоду, на базі даних нормативних показників розраховуються фактичні темпи їх зростання. Потім планові показники порівнюються з фактичними та на основі цього порівняння робиться висновок про збільшення чи зниження фінансової ефективності підприємства за період. Фактично досягнутий рівень ефективності фірми періодично оцінюється (щомісяця або щоквартально), порівнюється з цілями, наміченими в плані, та

при необхідності коригується. У разі значного відхилення фактичних показників від запланованих управлінський персонал може коригувати також і сам план. Відхилення в даному випадку служать сигналом про наявні проблеми та збої, а також про те, що ефективність діяльності не є на даний момент максимальною. Аналізуючи відхилення за групами показників, менеджмент компанії визначає подальші шляхи підвищення ефективності та строки, за які вони мають бути досягнуті. [15]

Фінансове планування взаємопов'язане з іншими планами підприємства, наприклад, маркетинговим виробничим тощо. Фінансовий план формується на основі даних фінансової звітності, цілей та стратегії компанії, які встановлюються менеджментом компанії та служать відправними точками діяльності. У ньому відбиваються ті напрями та аспекти діяльності, які підприємство прагне змінити, а також терміни реалізації заходів, які відповідають заданим цілям. Таким чином, якість фінансового плану може впливати на ефективність функціонування підприємства.

Аналізуючи основні способи підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання, варто згадати, що будь-які заходи повинні вживатися на основі аналізу фінансового становища і що неспроможні суперечити основним цілям підприємства.

З метою недопущення нераціонального використання своїх ресурсів та виявлення внутрішніх резервів застосовуються такі методи формування оборотних коштів як нормування та контроль. При правильному розрахунку нормативів та дотримання їх у компанії з'являється можливість збільшити прибутковість своєї діяльності. Сучасні технології дають можливість застосовувати впровадження ресурсозберігаючих виробництв та використання вторинної сировини, що також є дієвим заходом у збільшенні ефективності.

Крім цього багатьом підприємствам необхідно переглянути структуру пасивів і залежно від фінансових показників та потреб підприємства, знижувати чи навпаки, збільшувати свої позики та зобов'язання. [13]

Отже, підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства – одне з найскладніших завдань. Збільшення ефективності полягає насамперед у підвищенні економічної результативності на одиницю витрат, вкладених у виробництво. Кожна компанія самостійно визначається для себе критеріями ефективності та індикаторами її підвищення.

2 Аналіз фінансово-господарської діяльності.

2.1 Економічний аналіз як інструмент оцінки фінансової ефективності: принципи, предмет та методологія економічного аналізу.

Економічний аналіз діяльності підприємства – це один із найважливіших елементів в оцінці фінансової ефективності та прийняття управлінських рішень. Максимально раціональне управління господарською діяльністю організації важко уявити без аналізу.

Для кращого розуміння сутності економічного аналізу потрібно визначити предмет дослідження цього наукового напрямку. Якщо розглядати предмет економічного аналізу у широкому значенні, то ця наука вивчає аспекти, що стосуються економіки в цілому, а також закономірностей та процесів на всіх її рівнях. Предметом економічного аналізу в вузькому значенні є процеси, що відбуваються на рівні окремих господарюючих суб'єктів. Отже, предметом соціально-економічного дослідження є процес відтворення, що відбувається у змісті кругообігу капіталу (сфера звернення та сфера виробництва), його складових елементів. [5]

Об'єктом економічного аналізу є економічні системи різного масштабу, рівня, сфер дії, форм власності, їх генезис, формування, розвиток, прогнозування. [5] Тобто, це самі підприємства та організації незалежно від форми власності, а також результати їхньої господарської діяльності, що характеризуються набором економічних показників, що дають уявлення про ефективність діяльності та використання ресурсів, фінансовому стані підприємства тощо. Для того, щоб провести аналіз господарської діяльності та провести розрахунки необхідних показників повною мірою, існує ряд принципів, відповідно до яких проводиться аналітичне дослідження. Незважаючи на те, що ці принципи є загальноприйнятими, формулювання сутності тих чи інших принципів може мати відмінність. Одним із найважливіших принципів можна назвати системність аналітичної роботи. Це означає, що суб'єкт господарювання аналізується як складна система, всі

елементи якої пов'язані не лише між собою, а й з зовнішніми факторами середовища. Кожен із цих елементів слід вивчати окремо, але з урахуванням їх взаємозв'язків з іншими елементами. [3] Ще один не менш важливий принцип – це об'єктивність. Відповідно з цим принципом, аналіз має ґрунтуватися на інформації, яку можна вважати достовірною і точною, а також максимально правдиво відображає дійсність. Кожен висновок про господарську діяльність підприємства має бути обґрунтовано певними розрахунковими показниками. Принцип об'єктивності викликає у суб'єктів господарювання необхідність у постійному поліпшенні організації процесів обліку, проведенні зовнішнього та внутрішнього аудиту, а також удосконалення аналітичних процедур.

Оскільки економічний аналіз – це самостійний науковий напрям, то одним з його невід'ємних засад є науковість. Відповідно до цього, в основі будь-якого дослідження господарської діяльності організації лежать становищі економічної теорії та економічні закони відтворення. Економічний аналіз підприємства завжди повинен враховувати передові досягнення у зазначеній галузі, використовувати новітні економічні та статистичні методи. [3]

У процесі аналізу економічної діяльності важливість має комплексний, цілісний підхід, з якого випливає принцип комплексності. Він передбачає, що аналіз повинен охоплювати всі сторони процесу відтворення, їх взаємозв'язок та вплив на один одного, і навіть на результати господарську діяльність. Для того щоб аналіз результатів господарської діяльності підприємства приносив максимальну користь і був основою для ухвалення управлінських рішень, він повинен здійснюватись систематично. Це особливо важливо за умов нестабільності економіки.

З цієї потреби випливає принцип плановості економічного аналізу. Аналітична робота, як і всі бізнес-процеси підприємства, має бути чітко спланована, розподілено обов'язки щодо її виконання, а також має здійснюватися контроль за її проведенням.

За своєю суттю економічний аналіз спрямований на те, щоб своєчасно інформувати керівництво організацій про недоліки у роботі та сприяти

правильному прийняттю рішень, розробки конкретних заходів у тій чи іншій ситуації з мінімальним ризиком, а також для коригування та виправлення планових показників. Таким чином, економічний аналіз повинен здійснюватися за принципом дієвості. [5]

Незважаючи на те, що економічний аналіз має важливе значення для організації оптимального функціонування підприємства, він має бути доцільним. Звідси впливає принцип ефективності аналізу, тобто витрати на його проведення мають бути обґрунтовані, яке результати приводити до поліпшень.

Методологія науки є системою принципів, методів та засобів, сприяє пізнанню її предмета. Вироблення загальних принципів підходу до вивчення предмета та розробка методик його дослідження є основними складовими методології науки. В економічному аналізі способи підходу до вивчення свого предмета базуються на діалектичному методі пізнання. В основних засадах методу економічного аналізу відображаються такі риси:

1. Діалектичність підходу до вивчення господарських процесів, які розглядаються у постійному русі та розвитку. Зміни економіки підприємства пізнаються у процесі порівняння. Необхідність постійних порівнянь – одна з характеристик методу економічного аналізу.

2. Кожен процес, явище слід розглядати як єдність та боротьбу протилежностей. Необхідно вивчати внутрішні протиріччя, позитивні та негативні сторони кожного явища, процесу. Наприклад, науково-технічний прогрес позитивно впливає на зростання продуктивності праці, підвищення рівня рентабельності, але треба при цьому враховувати і його негативні сторони, наприклад, забруднення навколишнього середовища.

3. Вивчення господарської діяльності має проводитись з урахуванням усіх взаємозв'язків. Наприклад, зростання обсяг виробництва продукції призводить до зниження собівартості продукції за рахунок постійних витрат.

4. Аналіз покликаний надавати причинно-наслідковим зв'язкам кількісну оцінку – вимірювати рівень впливу чинників на результати діяльності.

Використовується при цьому індукція (дослідження ідей від приватного до загального) та дедукція (дослідження йде від загальних факторів до часткових). Ефективним засобом перевірки гіпотез, ідей, висновків, отриманих методами абстрагування та дедукції є випадок, експеримент.

5. Необхідність системного підходу до вивчення об'єктів аналізу, розглядається як сукупність багатьох взаємозалежних елементів. Системний підхід передбачає деталізацію досліджуваних явищ, процесів на елементи та їх систематизацію.[21]

Особливостями методу економічного аналізу є:

1. Використання системи показників щодо господарських явищ і процесів. Система показників формується зазвичай у ході планування, що не виключає можливості обчислення під час самого аналізу нових показників. Наприклад, використання праці вивчається за допомогою показників чисельності працюючих, продуктивності праці, заробітної плати та ін.

2. Вивчення причин, що спричинили зміну тих чи інших економічних показників. Виявити і вивчити дію всіх причин важко і не завжди доцільно. Завдання полягає в тому, щоб виявити основні, найістотніші причини.

3. Виявлення та вимірювання взаємозв'язку між показниками.

4. Вивчення об'єкта з урахуванням усіх його внутрішніх та зовнішніх зв'язків як частини системи вищого ієрархічного рівня, наприклад, розгляд ділянки як частини цеху, цеху як частини підприємства. У цьому підході слід оцінювати діяльність аналізованого об'єкта не лише з точки зору досягнення локальних цілей, а й з позиції того, наскільки ці цілі узгоджуються з цілями систем вищого рівня.

5. Узагальнення результатів аналізу, які включають висновки, що відбивають оцінку діяльності, зведення резервів та рекомендації щодо їх використання.

6. Основа аналітичних розрахунків – розрахункова формула.

7. Документальна обґрунтованість є характерною рисою методу аналізу, який використовує ретельно перевірену інформацію. [21]

Таким чином, економічний аналіз – це самостійна наукова категорія, яка є необхідним інструментом під управлінням підприємством. Він є цілісним аналізом сфер діяльності підприємства із різних точок зору. Економічний аналіз на будь-якому підприємстві повинен відповідати низці принципів, а також враховувати специфіку цього підприємства.

2.2 Види економічного аналізу, роль фінансового аналізу щодо оцінки фінансово-господарської діяльності.

Насамперед слід зазначити, що систематизація економічного аналізу за видами має певний ступінь важливості для розуміння його сутності, цілей та завдань. Існує ряд ознак, якими прийнято класифікувати види аналізу господарської діяльності:

1. За часом проведення;
2. Суб'єктами;
3. Змісту та рівня організації;
4. Напрямами дослідження. [5]

Розглянемо класифікацію економічного аналізу за часом проведення. Прийнято поділяти його на періодичний, попередній та оперативний. Періодичний аналіз, який ще називають підсумковим, наступним чи ретроспективним - це економічний аналіз господарської діяльності, який проводиться після проведення різних фінансових та господарських операцій. Він необхідний для таких цілей як виявлення резервів організації, оцінка результатів господарської діяльності, а також за допомогою періодичного аналізу здійснюється контроль за ступенем виконання планів.

Попередній аналіз (перспективний, прогнозний) проводиться до здійснення господарських операцій. Цей вид аналізу застосовується для того, щоб оцінити очікувану ступінь виконання планів, обґрунтувати управлінські рішення та запобігти негативним результатам. Прогнози не мають найвищої

точності, але такої інформації достатньо для того, щоб своєчасно ухвалити найбільш оптимальне управлінське рішення. [4]

Економічний аналіз, який проводиться в момент здійснення будь-яких господарських чи фінансових операцій, називається оперативним. Варто відмітити, що оперативний аналіз не охоплює відразу всіх сторін господарської діяльності, він дозволяє приймати рішення швидко та незаплановано. Але, незважаючи на те, що сфер, які піддаються оперативному аналізу не так багато, він сприяє підвищенню ефективності керування.

Зараз у практиці застосування оперативного аналізу відбувається не так широко, як міг би. Причину цього можна пов'язати з відсутністю єдиного стандарту ведення управлінського обліку на підприємствах. Застосовувані методики у цій сфері різняться залежно від галузі, до якої належить те чи інше підприємство і як наслідок – особливостей застосовуваних технологій та організації виробництва. Оскільки форма управлінського обліку насправді має скоріше довільний характер, або відсутній взагалі, оперативний економічний аналіз тільки починає набирати популярності.

Перелічені види аналізу, незважаючи на відмінності, мають дуже тісний взаємозв'язок і доповнюють один одного. В даний час це досягається за допомогою автоматизації управлінського обліку та безпосереднього управління. У такому разі інформація використовується одночасно з кількома цілями – розрахунку оперативних даних, тобто у момент здійснення операції, а також для отримання звітних даних.

Наступна класифікація економічного аналізу – залежно від суб'єкта. Відповідно до цієї класифікації економічний аналіз поділяється на внутрішній та зовнішній. Внутрішній аналіз проводиться безпосередньо співробітниками підприємства, його спеціалізованими відділами та службами. Мета такого аналізу – це отримання інформації про господарську, фінансову та виробничу діяльність підприємства, а також підвищення його ефективності. Зовнішній аналіз, у свою чергу, проводиться іншими зацікавленими сторонами, які не належать до штату підприємства. До них можна віднести податкові органи,

контрагентів, банки, а також інші організації, зацікавлені в фінансовому стані даного підприємства, його ліквідності та платоспроможності. [4]

Ще одна з класифікацій економічного аналізу – за змістом та рівнем організації. У даному випадку, економічний аналіз можна розділити на тематичний та комплексний. Тематичний економічний аналіз досліджує конкретні питання, що стосуються ефективності певних сфер діяльності підприємства, а саме: аналіз якості виробленої продукції, аналіз калькуляції собівартості та продуктивності праці. Комплексний аналіз, на відміну від тематичного, вивчає усі сторони діяльності організації, що стосуються як виробництва, так і фінансових відносин. Найбільш докладна та повна класифікація економічного аналізу – це класифікація за напрямками дослідження чи функцій. За цією ознакою економічний аналіз прийнято ділити на управлінський, інвестиційний, соціально-економічний, маркетинговий, фінансовий.

Управлінський аналіз в організації спрямований на планування та контроль, а також на прийняття найбільш оптимальних управлінських рішень. Крім цього, управлінський аналіз застосовується для розробки стратегії діяльності підприємства. [4]

Якщо говорити про інвестиційний аналіз, то це досить специфічний вид аналізу, який буде зустрічатися далеко не у всіх організаціях, а буде характерним для тих, які вкладають кошти у розвиток інших підприємств. Завдання інвестиційного аналізу полягає в оцінці ефективності такого роду вкладень.

Соціально-економічний аналіз, як і інвестиційний, є достатньо специфічним. Предмет його вивчення – це взаємозв'язок між соціальними та економічними процесами, що відбуваються у зовнішньому середовищі, а також їх вплив на результати господарської діяльності організації суспільства.

Маркетинговий аналіз, у свою чергу, тісно пов'язаний із соціально-економічним аналізом. Його поява відбулася не поряд з економічним, а набагато пізніше, але зараз він продовжує набирати популярності.

Маркетинговий аналіз вивчає зовнішнє середовище організації, а саме попит і пропозиція на вироблені нею товари або послуги, ринки придбання ресурсів для виробництва та збуту тощо.

Метою фінансового аналізу є найбільш повне вивчення фінансового стану підприємства, його діагностика, прогнозування змін, а також виявлення резервів, які можна направити на підвищення фінансової стійкості та стабільності підприємства. Основні розрахункові показники, що використовуються у фінансовому аналізі, показують наявність тих чи інших фінансових ресурсів, їх структуру та те, як вони використовуються для підприємства. [7]

Можливість для широкого розвитку фінансовий аналіз отримав завдяки накопиченим широким знанням у сфері економічного аналізу.

Саме завдяки фінансовому аналізу можна повною мірою проаналізувати конкурентоспроможність підприємства, його місце на ринку, зрозуміти наскільки ефективно воно використовує позикові та власні кошти, а також яким чином збалансувати їх використання, визначити слабкі сторони організації з погляду фінансових відносин. Фінансовий аналіз дозволяє виявити складні проблеми в управлінні підприємством та визначити, як їх можна вирішити за допомогою тих ресурсів, які є в даний момент. Для швидкого прийняття рішень та економії ресурсів та зусиль на проведення аналізу, фінансовий – один із найбільш ефективних, але варто сказати, що він повинен проводитись на підприємстві систематично, а також для його проведення потрібна повна інформація щодо відповідних аспектів діяльності. Для цього потрібно ретельний відбір інформації, її оцінка та найбільш чітка та безпомилкова інтерпретація у фінансовій звітності. [8]

Застосування фінансового аналізу в нашій країні обмежено низкою проблем, які створюють бар'єри для достовірного представлення інформації та не дають повної картини що відбуваються у компанії явищ. Різними авторами було проведено моніторинг практики використання фінансового аналізу та виявлено такі проблеми:

1. Термінологічна, пов'язана з тим, що багато термінів перейшли у вітчизняну науку із зарубіжної практики та через особливості перекладу один і той же фінансовий показник позначається різними термінами (наприклад, «точка беззбитковості» та «мертва точка» - такий обсяг виробництва або реалізації, при якому витрати дорівнюють прибуткам від даного виду діяльності); [21]

2. Проблема ідентифікації форм бухгалтерської звітності, застосування їх для потреб аналізу. Періодична зміна офіційних форм звітності змушує аналітиків міняти алгоритми розрахунків показників, а спеціальне аналітичне програмне забезпечення доводиться коригувати під новоприйняті стандарти, а то й взагалі створювати його заново;

3. Нестача інформативності, що впливає із попередньої проблеми. Реформування форм бухгалтерської звітності призвело до того, що фахівці-аналітики втратили багато уточнюючих показників (наприклад, з бухгалтерського балансу зникли рядки розшифрування запасів організації) і для їх отримання доводиться витратити більше кількості часу або використовувати інші, не завжди достовірні джерела;

4. Недостатньо глибока розробка деяких аспектів фінансового аналізу. Наприклад, на основі звіту про рух коштів щорічно проводиться аналіз грошових потоків. Але така періодичність є некоректною та малоінформативною, адже аналіз ритмічності грошового потоку бажано проводити щонайменше щомісяця;

5. Використання переважно коефіцієнтного аналізу, відсутність належного уваги до абсолютних показників діяльності організації;

6. Відсутність широкого застосування інтегральної оцінки діяльності. Така оцінка дає можливість розглядати економічні показники суб'єкта господарювання як складний взаємодіючий організм, об'єднати їх у систему та провести якісний аналіз роботи підприємства. Це далеко не повний перелік проблем, з якими стикається аналітик під час проведення фінансового аналізу підприємства.

На підставі вищевикладеного можна запропонувати деякі заходи та шляхи вирішення ситуації, що склалася в практиці вітчизняного фінансового аналізу діяльності підприємства. Уніфікація термінів полегшить вивчення фінансового аналізу.

Прийняття єдиних стандартів економічної термінології суттєво полегшить вивчення економічного аналізу та використання його практично.

Існуючі форми бухгалтерської звітності, на жаль, недостатньо адаптовані для потреб економічних аналітиків, у них відсутня потрібна уточнююча інформація щодо конкретних видів абсолютних економічних показників.

Недоліки існуючої бухгалтерської звітності як основи для проведення фінансової діагностики, що змушують аналітиків звертатися до первинної фінансової документації. Це ускладнює процес проведення економічної діагностики підприємства, але підвищує рівень якості та достовірність розрахованих фінансових показників, дозволяє відстежити їхню динаміку протягом звітного бухгалтерського періоду.

Під час проведення фінансового аналізу не слід забувати, що підприємство – це система взаємодіючих відділів, підрозділів, цехів. І для отримання актуальної та правдивої інформації, необхідно розглядати не лише дані бухгалтерської звітності, а й показники роботи підрозділів організації.

У нашій країні фінансовий аналіз проводиться за допомогою різних методик запозичених, і вітчизняних. Вибір конкретних показників та способів їх зіставлення залежить від суб'єктивних чинників (досвіду, рівня знань аналітика).

Облік вищенаведених факторів сприяє проведенню якісного всебічного фінансового аналізу діяльності підприємства; допоможе виявити сильні та слабкі сторони економічного стану організації; надасть основу для розробки та впровадження управлінських рішень щодо оптимізації діяльності господарюючого суб'єкта.

Таким чином, економічний аналіз включає безліч видів аналізу, які дають можливість розглянути стан підприємства з погляду різних аспектів його

діяльності. Аналіз дає повну та цілісну інформацію про діяльність. Одним з найбільш важливих гілок в економічному аналізі вважається фінансовий, який дає можливість ефективного використання коштів на функціонування підприємства.

2.3 Методи та прийоми фінансового аналізу, основні підходи до оцінки ефективності.

В даний момент на території України оцінка фінансового стану підприємства – одна з найбільш актуальних проблем, як для апарату управління комерційним підприємством, так і для різних державних установ, які контролюють діяльність інших організацій. Одна з причин актуальності цієї проблеми – недостатня системність аналізу фінансового стану підприємства.

Через відсутність встановленого алгоритму та форми проведення аналізу, науковцями було сформовано декілька методик, найбільш популярні з яких будуть розглянуті далі.

Насамперед, варто зазначити, що методика фінансового аналізу діяльності організації формується із сукупності взаємозалежних методів та прийомів. Під методами фінансового аналізу розуміється спосіб підходу до вивчення господарських процесів у різному становленні та розвитку. До характерних особливостей методу належать: використання системи показників, виявлення та зміна взаємозв'язку між ними.[25]

Існує безліч класифікацій методів фінансового аналізу, їх можна розділити на дві основні групи: неформалізовані та формалізовані.

Перша група методів ґрунтується не на суворій аналітичній залежності, а на описі процедури аналізу на логічному рівні. До таких методів можна віднести такі: метод побудови систем показників, побудови систем аналітичних таблиць, порівняння, метод експертних оцінок та інші. Варто сказати, що важливу роль у проведенні такого аналізу має досвід аналітика, його особисте професійне судження та інтуїція, тому ці методи не можна вважати достатньо

об'єктивними. До формалізованих належать методи, які мають строгу та чітко сформульовану аналітичну залежність. До цієї групи можна віднести десятки методів, таких як регресійний аналіз, кореляційний метод, метод ланцюгових підстановок і ще багато інших. Однак, незважаючи на те, що використання цих методів передбачає використання математичної статистики та економетрики, не всі з них можуть знайти застосування у фінансовому аналізі. При всьому різноманітті методів фінансового аналізу, у практичній діяльності сформувалися найпопулярніші методи аналізу фінансових звітів. До них відносяться:

1. Порівняльний аналіз (просторовий). Його застосовують для порівняння показників всередині одного підприємства, наприклад, між філією або цехами, а також для того, щоб порівняти показники підприємства з його конкурентами та середніми показниками по галузі.

2. Вертикальний (структурний) аналіз. При використанні цього методу розраховується частка кожної позиції звітності у загальній сумі показників та аналізується їх впливом на результати звітності загалом.

3. Горизонтальний (тимчасовий) аналіз. Цей метод аналізу передбачає порівняння показників звітності аналізованого періоду із попереднім.

4. Трендовий аналіз. Суть цього методу схожа на порівняльний метод, але в даному випадку показники звітності порівнюються з показниками попередніх звітних періодів для того, щоб виділити тренд, тобто певну залежність зміни показників. При цьому виключається вплив випадкових подій та будь-яких особливостей окремих звітних періодів. З використанням тренду обчислюються прогнозні показники на звітні періоди (прогнозний аналіз).

5. Аналіз відносних показників. Суть методу полягає у розрахунку відносини показників бухгалтерської звітності та аналізі взаємозв'язку між ними.

6. Факторний аналіз – це аналіз, що вивчає вплив окремих причин (факторів) на результативний показник звітності. [25]

Вибір методики та деталі проведення аналізу насамперед залежать від поставленої мети та наявних інформаційних та інших ресурсів. Найбільш популярною можна назвати методику, яка передбачає здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності у два етапи: перший етап – експрес-аналіз, другий – деталізований фінансовий аналіз. [15]

Основна мета першого етапу – оцінка фінансового стану підприємства та визначення доцільності проведення подальшого аналізу. Якщо є необхідність у більш детальному аналізі звітності, то проводиться деталізований фінансовий аналіз, мета якого – докладніше охарактеризувати результати діяльності підприємства за підсумками аналізованого звітного періоду, фінансове становище та перспективи зростання. Ступінь деталізації може залежати від мети проведеного аналізу, і від бажання аналітика. [9]

Наступна методика розглядає рух будь-яких товарно-матеріальних цінностей, трудових та матеріальних ресурсів, що супроводжується утворенням та витрачанням коштів, тому фінансовий стан суб'єкта господарювання відображає всі сторони його виробничо-торгової діяльності. [11] Тому, щоб дати повну оцінку фінансово-господарської діяльності необхідно проаналізувати дохідність підприємства, її кредитоспроможність, фінансову стійкість, ефективність використання капіталу, а також рівень самофінансування. За підсумками аналізу фінансово-стійким можна вважати таке підприємство, яке не використовує невиправданої кредиторської заборгованості, веде раціональну кредитну політику, а також здатне покрити кошти, вкладені в активи, з допомогою власного капіталу. Основним чинником при цьому є правильність використання оборотних засобів.

Отже, оскільки немає загальноприйнятого порядку проведення фінансового аналізу, вибір методики та інструментів його здійснення залежить від цілей аналізу, основними з яких є визначення потенціалу зростання підприємства, основних факторів, що впливають на фінансовий результат, фінансової стійкості та платоспроможності компанії.

Більшість авторів для оцінки ефективності підприємства пропонують загальновідомі методи аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, найчастіше запозичені із зарубіжної практики, а саме: SWOT-аналіз, PEST – аналіз, матриці БКГ, Мак-Кінсі тощо. Проте не так вже й часто у вітчизняній та зарубіжній літературі зустрічаються комплексні методика аналізу підприємства, які могли б застосовуватися в практиці оцінки ефективності. Всі вони мають різний ступінь повноти аналізованих чинників, хоча послідовність процесів у ході аналізу загалом однакова [45, 46, 47, 48, 50, 51, 55, 56, 58].

Щодо аналізу коефіцієнтів ефективності, то найбільш широке поширення набула модифікована факторна модель фірми DuPont. Модель DuPont показує зв'язок між факторами, впливати на рентабельність. Призначення моделі – ідентифікувати фактори, що визначають ефективність функціонування підприємства, оцінити ступінь їх впливу та тенденції, що складаються в їхній зміні та значимості. Ця модель виявляє найважливіший зв'язок між двома сторонами діяльності виробничої системи: підсумками господарської діяльності та результатами використання капіталу. Основна концепція, закладена у ній, у тому, що рентабельність можна підвищувати, збільшуючи значення або коефіцієнту доходності, або коефіцієнту оборотності капіталу, або того й іншого. Показники рентабельності дозволяють судити, наскільки ефективно використовується вкладений капітал. Розрахунок рентабельності власного капіталу передбачає віднесення чистого прибутку до суми власного капіталу. Оскільки показник рентабельності характеризує ситуацію загалом за рік, він дає інформацію про прибутковість власного капіталу протягом року у відсотках. [34]

Для оцінки ефективності підприємства, то багато авторів роблять спроби також розрахувати інтегральний показник ефективності підприємства. Одна з методик заснована на оцінці чотирьох групових показників або «критеріїв ефективності» підприємства:

- ефективність виробничої діяльності, представлена такими показниками як фондоддача, рентабельність товару, продуктивність праці;
- фінансовий стан підприємства, що включає деякі фінансові становища коефіцієнти;
- ефективність організації збуту та просування товару, що характеризується показниками рентабельності, завантаження виробничої потужності, ефективності реклами і так далі;
- конкурентоспроможність товару, що визначається за наведеним вище методом. Далі проводиться розрахунок критеріїв та самого показника ефективності за формулою середньозваженої арифметичної, причому вагові коефіцієнти визначаються експертним шляхом. Отже, як було з'ясовано раніше, економічний аналіз є інструментом оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства та її ефективності.

Таким чином, економічний аналіз – це самостійна наукова категорія, яка є необхідним інструментом під управлінням підприємством. Він є цілісним аналізом сфер діяльності підприємства із різних точок зору. Економічний аналіз на будь-якому підприємстві повинен відповідати низці принципів, а також враховувати специфіку цього підприємства. Однією з найважливіших гілок в економічному аналізі вважається фінансовий, який дає можливість ефективного використання коштів для функціонування підприємства. Оскільки в Україні немає єдиного методу оцінки фінансово-господарської діяльності, найчастіше застосовуються методи, що мають популярність у іноземній практиці.

3 Шляхи підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «ВЕНКОН».

3.1 Характеристика підприємства.

Як об'єкт аналізу було обрано підприємство - ТОВ "ВЕНКОН". Воно займається виробництвом різних моделей систем водоочищення, фільтруючих матеріалів та середовищ, оптовим та роздрібним продажем обладнання та матеріалів для водоочищення та водопідготовки, організацією шеф – монтажу обладнання.

Для того, щоб дати загальну характеристику підприємству з погляду фінансово-господарської діяльності буде використаний один із інструментів стратегічного менеджменту - SWOT-аналіз. Незважаючи на те, що цей вид аналізу поширений у менеджменті, він нерідко застосовується для характеристик фінансово-господарської діяльності та інших аспектів. Його сутність полягає в аналізі факторів, як зовнішніх, і внутрішніх, які впливають на об'єкт дослідження. Елементами аналізу виступають слабкі та сильні сторони об'єкта дослідження, а також його можливості та загрози, які поєднуються в єдину матрицю і, за тим, аналізуються. [5]

Об'єктом аналізу-SWOT виступатиме фінансово-господарська діяльність ТОВ "ВЕНКОН". Розглянемо основні фінансові показники, необхідні для складання підсумкової матриці. За даними бухгалтерського балансу ТОВ «ВЕНКОН», на 31 грудня 2022 року активи компанії становили 812,650 млн грн. Порівняно з 2021 роком величина активів збільшилася на 95367 млн грн. або 13%. У частині необоротних активів загальна зміна склала 92,038 млн грн або 17% щодо 2021 року. Такі зміни спричинені насамперед збільшенням фінансових вкладень, а саме відкриттям вкладів у кредитних організаціях на суму 84,882 млн грн. та зростанням нематеріальних активів. Оборотні активи при цьому збільшилися на 33,29 млн грн за рахунок збільшення запасів, коштів, а також інших необоротних активів. До цієї статті увійшли незакінчені в аналізованому періоді операції з придбання основних засобів, а також об'єкти,

які будуть прийняті до обліку як НМА. Дебіторська заборгованість при цьому суттєво знизилася в порівнянні з попереднім роком – на більш ніж 20 млн грн. чи 27%. Щодо пасивної частини балансу, то за звітний рік, що розглядається, власний капітал підприємства збільшився на 15% за рахунок приросту нерозподіленого прибутку, який становила 0,68 млрд грн. Крім цього, у складі довгострокових зобов'язань за підсумками періоду в організації утворилися відкладені податкові зобов'язання у розмірі 5,983 млн. грн, а також збільшилися загалом короткострокові зобов'язання на 0,2%.

За даними звіту про фінансові результати, порівняно з базисним періодом (2022) обсяг виручки в цьому році збільшився на 33.326 млн.грн. чи 7%. Основною причиною для цього стало зростання відпускних цін на продукцію, а також зростання обсягу продажу. Що стосується витрат на виробництво, то вони також зросли за виручкою на 6% і в цілому склали 301388400 грн. Збільшення витрат за виробництво обумовлено зростанням питомих витрат, і навіть збільшенням обсягів реалізації. Що стосується управлінських та комерційних витрат, то вони також зросли на 6 та 22% відповідно. За підсумками року, як можна помітити, збільшився прибуток від продажів – на 8%, але чистий прибуток як від основної, так і від іншої діяльності знизилася на 16% і склала 119170100 грн.

Протягом 2021 та 2022 років для покриття короткострокових пасивів у підприємства було недостатньо швидко реалізованих активів – короткострокової дебіторської заборгованості. Що стосується довгострокових пасивів, то це співвідношення виконується оскільки підприємство не залучає за своєї діяльності довгострокових кредитів. Важко реалізовані активи, представлені величиною необоротних активів підприємства, у 2021 р. перевищували величину капіталу та резервів компанії. Це можна вважати передумовою виникнення ризику неспроможності компанії, оскільки у неї недостатньо власних оборотних коштів. Однак у 2022 році активи, що важко реалізуються, перевищили величину власного капіталу, що вважатимуться позитивною тенденцією. Незважаючи на це, підприємству варто переглянути

свою політику щодо дебіторської заборгованості для залучення грошових коштів та виконання інших співвідношень, а також інших заходів. [32]

Одним із найбільш дієвих методів для визначення сильних та слабких сторін компанії є аналіз фінансової стійкості підприємства. Він дає можливість оцінити, наскільки рівень доходів підприємства перевищує рівень його витрат. У випадку, коли компанія має можливість вільно мати свій капітал і всі бізнес-процеси налагоджені та стабільні, то таку компанію можна вважати фінансово-стійкою. Аналіз фінансової стійкості дає можливість дізнатися про так звані «слабкі місця» підприємства та причини їх появи, а також про можливі резерви, які здатні покращити фінансовий стан. [39]

При аналізі фінансової стійкості насамперед треба виявити фактори, які на неї впливають. До зовнішніх факторів належать:

- платоспроможність покупців;
- загальний рівень розвитку ринку та технологій;
- економічна та фінансова політика держави;
- політика нацбанку;
- курси валют та ін.

До внутрішніх факторів для аналізу фінансової стійкості підприємства належать:

- галузь;
- склад та структура виробленого товару/послуг;
- обсяг та структура витрат;
- рівень оптимізації бізнес-процесів тощо. та інші фактори фінансової стійкості. [39]

Крім зазначених вище видів аналізу для оцінки фінансово-господарської діяльності використовується також аналіз ділової активності. Фінансовий стан компанії безпосередньо залежить від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються на гроші. Для аналізу ділової активності використовуються як абсолютні вартісні, так і відносні показники (таб. 3.1). У

процесі короткого аналізу ділової активності підприємства «ВЕНКОН» були використано найбільш популярні показники.

За аналізований період прибуток від основної діяльності для підприємства зросла на 7% у порівнянні з попереднім роком і склала 5095643 грн. Середньорічна величина власних оборотних коштів суттєво зменшилась у тому числі за рахунок здійснених довгострокових фінансових вливань. За період було знижено інтенсивність використання власних оборотних коштів на 10%, а також значно збільшилася тривалість оборотності коштів більш ніж на 11 днів.

Таблиця 3.1 – Динаміка коефіцієнтів ділової активності ТОВ «ВЕНКОН» за 2021 – 2022 рр. (грн.)

№	Показники	2021	2022	Відхилення	
1	Виручка від продажу товарів	4762381	5095643	333262	7%
2	Середньорічна величина обігових засобів	1435257	1701244	265986,5	19%
3	Коефіцієнт обігу	3,318	2,295	-0,32	-10%
4	Тривалість одного обігу	110,0	121,86	11,86	11%
5	Коефіцієнт закріплення	0,3014	0,3339	0,03	11%

Відповідно до отриманих значень коефіцієнта закріплення, на 1 грн. обсягу реалізованої продукції, середня вартість обігових коштів становила у 2021 році 33 копійки. Значення показника протягом аналізованого періоду збільшилося, що негативною тенденцією. Все це говорить про деяке погіршення ділової активності підприємства. Таким чином менеджменту варто прагнути збільшити обіг обігових коштів і, як наслідок, знижувати тривалість обігу. Завершальним етапом підготовки аналітичної інформації для SWOT-аналізу, розглянемо показники рентабельності підприємства ВЕНКОН. Показники рентабельності підприємства характеризують ефективність господарської діяльності загалом, дають оцінку прибутковості та раціональності інвестицій. Рентабельність основної діяльності дає можливість оцінити величину прибутку, отриманого підприємством з кожної грошової одиниці, вкладеної у виробництво та реалізацію продукції. На думку багатьох авторів, саме показники рентабельності є комплексними показниками ефективності підприємства.

Розглянемо динаміку деяких коефіцієнтів рентабельності господарської діяльності ТОВ "ВЕНКОН".

З розрахунків, наведених у таблиці за підсумками аналізованого періоду можна спостерігати зниження рентабельності активів підприємства на 5% порівняно з базовим періодом. Виходячи з цього, можна зробити висновок про те, що використання активів стало менше ефективним за рахунок зниження чистого прибутку та оборотності активів. Зміна рентабельності продажів у порівнянні з базовим роком не змінилося і становило 24%. Крім цього знизилася і рентабельність власного капіталу на 7% за рахунок зниження прибутку. Усе це свідчить про зниження ефективності підприємства за аналізований рік (таб. 3.2).

Таблиця 3.2 - Динаміка коефіцієнтів рентабельності господарської діяльності ТОВ «ВЕНКОН» за 2021 -2022 рр.

№	Показники	2021	2022	Відхилення
Вихідні дані, грн				
1	Розмір активів	7172834	8126506	953672
2	Виручка	4762381	5095643	333362
3	Власний капітал	5914822	6805862	891040
4	Прибуток від продажу	1158454	1248172	89718
5	Чистий прибуток	1420279	1191701	-228578
Коефіцієнт рентабельності, %				
6	Рентабельність активів	20%	15%	-5%
7	Рентабельність продажів	24%	24%	0%
8	Рентабельність власного капіталу	24%	18%	-6%

Світові тренди розвитку можуть значно вплинути на стратегічні напрями розвитку бізнесу. Якщо підприємство відповідно не адаптується до змін на ринку, то його конкурентоспроможність може знизитися, або ж він може навіть відстати від ринку.

Наприклад, з появою технологій штучного інтелекту та автоматизації виробництва, підприємства повинні бути готові до застосування нових

технологій та використовувати їх для покращення продуктивності та ефективності виробництва [43,52,53,54,57,59,60,61,65,67,68,70,71,72,74,75,76].

Також, зростання попиту на продукти зі зменшеним впливом на довкілля та розвиток концепції сталого розвитку можуть вимагати від підприємств змінити свої стратегії виробництва та підходів до бізнесу [38,39,40,42,44,62,64,66,69,73,77-79]. Бізнеси повинні бути готові до використання екологічно чистих матеріалів, виробництва відновлюваної енергії та зменшення викидів в атмосферу.

Узагальнивши всі результати, представлені вище, можна виділити слабкі та сильні сторони підприємства, що розглядається, а також назвати основні можливості розвитку та погрози (таб. 3.3).

Таблиця 3.3 SWOT-аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ВЕНКОН»

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<p>Значна частка ринку; Велика питома вага власного капіталу (на основі аналізу структури джерел фінансування підприємства); Відсутність як короткострокових, так і довгострокових позикових коштів (на підставі бухгалтерського балансу); Зниження дебіторської заборгованості (на підставі бухгалтерського балансу); Зниження короткостроковій кредиторській заборгованості;</p>	<p>Недостатня забезпеченість підприємства власними оборотними коштами; Порушення платоспроможності підприємства (на основі аналізу ліквідності бухгалтерського балансу); Не досить стійке фінансове стан (з урахуванням даних таблиці); Зниження оборотності основних коштів; Зниження чистого прибутку; Менш ефективне використання активів у порівнянні з базисним періодом (на основі показника рентабельності активів);</p>
Можливості розвитку (O)	Загрози розвитку (T)
<p>Подальше зростання оборотності оборотних коштів за рахунок збільшення частки ринку; Подальше підвищення показників рентабельності; Покриття власних недоліків оборотних засобів; Підвищення ліквідності та зниження ризику неплатоспроможності.</p>	<p>Падіння ринку водоочищення та, як наслідок, зниження виручки та погіршення інших показників; посилення залежності від кредиторів; Підвищення ризику втрати платоспроможності; Збільшення нестачі в засобах формування запасів.</p>

Як можна побачити з наведеної вище матриці-SWOT, ТОВ «ВЕНКОН» має ряд переваг, завдяки яким воно успішно функціонує протягом тривалого часу

та нарощує частку ринку, покращуючи свої позиції. Однак є й слабкі сторони, які створюють загрози для цього підприємства у майбутньому, які, зрештою, можуть призвести до суттєвого погіршення фінансового стану та зниження ефективності підприємства.

Підприємство має використати свої можливості для зниження своїх ризиків за рахунок нарощування частки ринку, обсягів реалізації та можливої економії на комерційних та управлінських витратах.

3.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ВЕНКОН».

В аналізі фінансово-господарської діяльності будь-якої організації важливу роль відіграє побудова системи аналітичних показників. Вибір тих чи інших коефіцієнтів, що входять до цієї системи, залежить від багатьох факторів і, насамперед, від специфіки бізнесу, цілей та потреб управління компанією. Формування системи показників, за якими буде аналізуватися підприємство, може також залежати від рівня його розвитку або галузі, у якому воно функціонує. Система показників має давати можливість отримати повну інформацію про реальні процеси та фактори, що впливають на господарську діяльність, при цьому кількість показників має бути оптимальною для того, щоб отримати об'єктивну інформацію про справжній фінансовий стан компанії, а також мати можливість прогнозувати зміни на майбутні періоди. Варто зазначити, що оцінка діяльності компанії проводиться на основі показників минулих періодів, і це суттєво ускладнює можливість прогнозування. Але, незважаючи на це, аналіз все ж таки має бути орієнтований на майбутнє, тому що його результати безпосередньо впливають на якість прийнятих управлінських рішень.

Розглянемо найчастіше використовувані показники прибутковості підприємства. 1. Коефіцієнт валового прибутку показує частку валового прибутку у виручці підприємства.

$$\text{До ВП} = \text{Валовий прибуток} / \text{Виторг} \quad (3.1)$$

Варто зазначити, що валовий прибуток залежить від багатьох факторів, таких як ціни на продукцію та сировину, обсяг продажів, а також собівартість виробленої продукції, тому зміну цього показника варто аналізувати з урахуванням цих чинників. Оскільки компанія прагне покрити свої витрати та отримати прибуток саме за рахунок валового прибутку, то цьому показнику можна судити про якість менеджменту компанії, його здатність керувати витратами виробництва. Чим вищий коефіцієнт валового прибутку, тим успішніше здійснюється управління витратами для підприємства.

$$\text{До ВП 2020} = (1255723 / 3236202) * 100\% = 39\%$$

$$\text{До ВП 2021} = (1913878 / 4762381) * 100\% = 40,19\%$$

$$\text{До ВП 2022} = (2081759 / 5095643) * 100\% = 40,85\%$$

Аналізуючи коефіцієнти валового прибутку ТОВ «ВЕНКОН» 2020, 2021 та 2022 років, можна простежити позитивну тенденцію: даний показник протягом цих років збільшується, хоч і не суттєво. Це говорить про те, що у 2021 році частка чистого прибутку у виручці склала 40,19%, а в 2022 – майже 41%. Збільшення показника свідчить про те, що порівняно з базисним періодом (2021) підприємство з великим успіхом здійснює управління своїми витратами, хоча зміни не можна вважати значними.

2. Коефіцієнт зміни валових продажів. За своєю суттю цей показник не належать безпосередньо до показників прибутковості, він лише показує зростання продажу з погляду потенційного джерела одержання прибутку. Цей коефіцієнт показує наскільки по відношенню до величини обсягу продажів попереднього періоду змінився обсяг продажів поточний період. Формула для розрахунку цього показника така: до змін.

$$\text{ВП} = (\text{Виручка за пот. рік} - \text{Виторг за минулий рік}) / \text{Виручка за минулий рік} \quad (3.2)$$

Значення коефіцієнта зміни валових продажів у ТОВ «ВЕНКОН» за аналізовані періоди склали:

$$\text{до змін. ВП 2020} = ((3236202 - 3091435) / 3091435) * 100\% = 5\%$$

$$\text{до змін. ВП 2021} = ((4762381 - 3236202) / 3236202) * 100\% = 47\%$$

$$\text{до змін. ВП 2022} = ((5095643 - 4762381) / 4762381) * 100\% = 6,9\%$$

Коефіцієнт зміни валових продажів за підсумками 2021 року становив 47%, а у 2022 році - 6,9%. Це означає, що по відношенню до величини обсягу продажів попереднього періоду (2020) обсяг продажів у поточному періоді (2022 р.) змінився майже на 7%. Продаж збільшився, хоч і не так сильно, як у період з 2020 по 2021 рік, але навіть таке збільшення можна вважати позитивною тенденцією.

3. Коефіцієнт операційного прибутку (ЕВІТ-маржа). Цей коефіцієнт розраховується за такою формулою:

$$\text{До опер.приб.} = \text{ЕВІТ} / \text{Виторг від реалізації} \quad (3.3)$$

Коефіцієнт операційного прибутку показує, наскільки ефективна основна діяльність підприємства, але не враховуючи фінансових операцій та прибутку. Слід відзначити, що в чисельнику може використовуватися як показник ЕВІТ, так і операційна прибуток. Якщо підприємство хоче врахувати фінансовий результат від неосновної діяльності, такий як прибуток чи збиток від продажу власних коштів та інші, то застосовується перший показник. Стосовно даного підприємства буде використано показник ЕВІТ з метою аналізу ефективності основної діяльності.

$$\text{До опер.приб. 2020} = (991509 / 3236202) * 100\% = 31\%$$

$$\text{До опер.приб. 2021} = (1767669 / 4762381) * 100\% = 37\%$$

$$\text{До опер.приб. 2022} = (1564254,00 / 5095643,00) * 100\% = 30,7\%$$

4. Коефіцієнт чистого прибутку (прибутковість продажів)

$$\text{До ПП} = \text{Чистий прибуток} / \text{Виторг від реалізації} \quad (3.4)$$

Цей показник вважатимуться підсумковою характеристикою діяльності підприємства. Він показує, наскільки ефективно функціонував весь управлінський механізм компанії. Найчастіше коефіцієнт прибутковості продажів використовується власниками компанії, оскільки він дає можливість швидко оцінити основні зміни в погану чи хорошу бік. Значення коефіцієнта чистого прибутку у ТОВ «ВЕНКОН» за аналізовані періоди склали:

$$\text{До ПП 2020} = (757931 / 3236202) * 100\% = 23\%$$

$$\text{До ПП 2021} = (1420279 / 4762381) * 100\% = 30\%$$

$$\text{До ПП 2022} = (1191701 / 5095643) * 100\% = 23,3\%$$

Оскільки цей показник виражає величину рентабельності продажів підприємства за певний звітний період, можна зробити висновок, що рентабельність діяльності компанії у 2021 році порівняно з попереднім збільшилася на 7%, у 2022 році відбулося зниження до рівня 2020 року. Таким чином, у аналізованому періоді величина чистого прибутку у складі виручки становила 23,3%, що також вважається негативною тенденцією і говорить про зниження ефективності підприємства загалом.

Розглянемо основні показники ліквідності. Показники ліквідності покликані продемонструвати ступінь платоспроможності підприємства за короткостроковими боргами. Сенс цих показників полягає у порівнянні значення поточних заборгованостей підприємства та його оборотних коштів, які мають забезпечити погашення цих заборгованостей. [30]

1. Коефіцієнт швидкої ліквідності. Суть цього показника полягає в оцінці можливості погашення поточних зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних активів, тобто грошових коштів, цінних паперів та дебіторської заборгованості.

$$\text{До шв. ліквід.} = (\text{ДС} + \text{ринкові ЦП} + \text{ДЗ}) / \text{Поточні зобов'язання} \quad (3,5)$$

$$\text{До швидкої ліквідації. 2020} = 432159 / 1044028 = 0,4139$$

$$\text{До швидкої ліквідації. 2021} = 985008 / 1258012 = 0,783$$

$$\text{До швидкої ліквідації. 2022} = 930203 / 1260814 = 0,7378$$

Таким чином, наприкінці 2021 року підприємство здатне було погасити більшу частину поточних зобов'язань з допомогою найбільш ліквідних активів, саме 78,3%. Іншими словами, на 1 карбованець поточних зобов'язань припадало 78,3 коп. найбільш ліквідних активів, таких як кошти та дебіторська заборгованість. У 2022 році цей показник знизився і становив 0,7378. Таким чином, за рахунок найбільш ліквідних активів підприємство могло погасити майже 74% поточних зобов'язань. У різній літературі наводяться різні оптимальні значення цього показника від 0,6 до 1. У будь-якому випадку

підприємству стоїть підвищувати рівень ліквідності за рахунок нарощування власних оборотних коштів та інших мір.

2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності – показник, який враховує той факт, що дебіторська заборгованість може бути погашена вчасно. Вона розраховується за такою формулою:

$$\text{До абс.лікв.} = (\text{ДС} + \text{ринкові ЦП}) / \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.6)$$

$$\text{До абс.лікв 2020} = 99362 / 1044028 = 0,09517$$

$$\text{До абс.лікв 2021} = 234568 / 1258012 = 0,1865$$

$$\text{До абс.лікв 2022} = 380448 / 1260814 = 0,3017$$

Таким чином, за рахунок коштів підприємство у 2021 році мало можливість погасити 18,65% своїх поточних зобов'язань, 2022 року – 30,17%. Нормою вважається значення від 0,1 до 0,7.

3. Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття). Він розраховується як відношення поточних активів до поточних зобов'язань. Цей коефіцієнт вказує на що власники поточних боргових зобов'язань підприємства захищені від відмови від платежу. Формула для розрахунку коефіцієнта поточної ліквідності за групами активів та пасивів виглядає наступним чином:

$$\text{До поточної ліквід.} = (\text{A1} + \text{A2} + \text{A3}) / (\text{П1} + \text{П2}) \quad (3.7)$$

Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності для аналізованого підприємства:

$$\text{До поточної ліквід.2020} = (99362 + 302922 + 783632) / (707857 + 1044028) = 0,68$$

$$\text{До поточної ліквід.2021} = (234568 + 301886 + 1148145) / (745847 + 1258012) = 0,84$$

$$\text{До поточної ліквід. 2022} = (380448 + 473884 + 863557) / (709056 + 551758) = 1,36$$

За підсумками 2021 року організація була здатна погасити поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів лише на 84%, тобто на 1грн. короткострокових зобов'язань припадає 84 копійки оборотних активів. У 2022 році цей показник суттєво збільшився та становив 1,36, тобто за рахунок

оборотних активів підприємство мало можливість повністю погасити свої поточні зобов'язання.

Наступним важливим елементом фінансового аналізу є розрахунок показників рентабельності, що дають оцінку прибутковості використання активів підприємства. Ця група показників формується залежно від фокусу інтересу керівника: його може цікавити ефективність використання оборотних коштів, основних активів, власного капіталу тощо. Виходячи з цілей аналізу, формуються компоненти показника: величина прибутку (чиста чи операційна) та величина активу чи капіталу, які породжують цей прибуток. [20]

1. Рентабельність власного капіталу (Return on equity) дає змогу оцінити ефективність використання джерел фінансування.

Рентабельність ВК = Чистий прибуток / Середньорічна величина ВК (3.8)

Чим вищий показник рентабельності власного капіталу, тим вища ефективність його використання.

$$\text{Рент. ВК 2020} = (757\,931 / ((4\,760\,309 + 4\,135\,279) / 2)) * 100\% = 17,04\%$$

$$\text{Рент. ВК 2021} = (1420279 / ((4760309 + 5914822) / 2)) * 100\% = 26,61\%$$

$$\text{Рент. ВК 2022} = (1191701 / ((5914822,00 + 6805862) / 2)) * 100\% = 18,73\%$$

Відповідно до розрахунків, наведених вище, рентабельність власного капіталу у ТОВ «ВЕНКОН» знизилася порівняно з базисним періодом на 7,88%, тобто частка чистою прибутку у джерелах фінансування зменшилася і становить 18,73%.

2. Рентабельність використовуваного капіталу (рентабельність чистих активів, Return on capital employed). Сенс цього показника полягає у аналізі ефективності використання капіталу підприємства. Під капіталом тут розуміється зазначена у балансі сума власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

ROCE = (Чистий прибуток + Відсоткові платежі * (1 – Ставка податку)) / Середньорічна величина чистих активів (3.9)

Чисті активи, в даному випадку – це різниця між сумарними активами та поточними зобов'язаннями. Враховуючи той факт, що у аналізованого

підприємства відсутні як короткострокові, так та довгострокові позикові кошти, розрахуємо рентабельність чистих активів:

$$\text{ROCE 2020} = (757\,931 / 4\,447\,794) * 100\% = 17,04\%$$

$$\text{ROCE 2021} = (1420279 / 5337565,5) * 100\% = 26,61\%$$

$$\text{ROCE 2022} = (1\,191\,701 / 6\,360\,342) * 100\% = 18,74\%$$

У даного показника, як і в деяких інших представлених вище, простежується негативна тенденція – ефективність задіяного капіталу знизилася у 2022 році на

7,87%. Чим вищий цей показник, тим ефективніше використовуються вкладені у виробництво кошти, проте його надмірна мінливість може позначатися негативно на репутації підприємства.

3. Рентабельність активів (Return on assets). Цей показник дає інформацію про те,

Скільки грн. чистого прибутку дає 1 грн. вкладених коштів, але при цьому не враховуються процентні платежі власникам як власного, і позикового капіталу.

$$\text{ROA} = \text{Чистий прибуток} / \text{Середньорічна вартість активів} \quad (3.10)$$

Розрахуємо віддачу від використання сукупної величини активів ТОВ «ВЕНКОН»:

$$\text{ROA 2020} = 757931 / ((4682415 + 5804337) / 2) = 0,1447$$

$$\text{ROA 2021} = 1420279 / ((5804337 + 7172834) / 2) = 0,2189$$

$$\text{ROA 2022} = 1191701 / ((7172834 + 8126506) / 2) = 0,1558$$

Таким чином, з кожного вкладеної грн. активів підприємство у 2021 році віддача у вигляді прибутку становила 21 копійку, у 2022 році спостерігалось зниження і цей показник склав 15,58 копійок.

Якщо казати загалом про підприємство «ВЕНКОН», то воно за багатьма позиціями його фінансової ефективності у порівнянні з минулим роком погіршилася. Незважаючи на негативну динаміку таких показників як чистий прибуток, рентабельність та інших, підприємство все ще прибуткове та прагне

наростити частку ринку. Однак, якщо така тенденція збережеться, компанія може втратити свою стійкість.

Висновок

У цій роботі було розглянуто одну з найбільш актуальних проблем вітчизняних підприємств – оцінка та підвищення ефективності. Вирішення даної проблеми є запорукою успіху розвитку підприємства, зміцнення його позицій на ринку, а також досягнення.

Головною метою комерційних підприємств – отримання та максимізація прибутку. Рішення даної проблеми багато в чому залежить від чіткого та ефективного планування діяльності підприємства, систематичного збору інформації про становище та ситуацію на ринку, можливостях та перспективах з тим, щоб знайти резерви для покращення фінансового стану та забезпечити компанії фінансову стійкість.

Підвищення ефективності передусім передбачає оптимізацію фінансових результатів діяльності, тому завдання будь-якого управлінця – з'ясувати які дії призвели до тієї чи іншої ситуації та прийняти відповідне рішення, яке має відповідати цілям компанії. Прийняття управлінського рішення має бути обґрунтованим та ґрунтуватися на реальних фактах. Важливу роль при цьому відіграє економічний, і, зокрема, фінансовий аналіз господарської діяльності, що дозволяє об'єктивно оцінювати результати та ефективність діяльності підприємства в цілому, а також його структурних підрозділів, визначати вплив різних зовнішніх та внутрішніх факторів на основні показники діяльності підприємства, а також формувати його основу фінансової політики.

Мета дослідження, а саме проведення загального аналізу об'єкта дослідження – ТОВ «ВЕНКОН», було досягнуто шляхом вирішення наступних завдань:

- Було вивчено теоретичні засади ефективності діяльності підприємства, її сутність, цілі, завдання, а також методи її аналізу та оцінки;
- Розглянуто основні інструменти, методи та прийоми аналізу ефективності діяльності підприємства;

- Розглянуто основні інструменти, методи та прийоми аналізу ефективності діяльності підприємства;
- проведено аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства з обраним показником;
- дано оцінку ефективності обраного підприємства та визначено основні напрями підвищення ефективності діяльності

Таким чином, у процесі дослідження підприємства були виявлені сильні та слабкі сторони, а також загрози та основні можливості подальшого розвитку підприємства. Крім цього було виявлено низку проблем, пов'язаних із фінансово-господарською діяльністю. Було виявлено, що порівняно з попереднім роком, у 2022 році ефективність підприємства знизилася. У зв'язку з цим були надані основні рекомендації щодо підвищення фінансової ефективності підприємства, які полягають насамперед у збільшенні оборотності активів підприємства, зниження нестачі джерел фінансування запасів, і навіть зміні політики щодо дебіторів.

Список використаної літератури.

1. Давиденко Н. М. Оцінювання ефективності корпоративного управління акціонерними товариствами / Н. М. Давиденко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. – 2011. – Вип. 35. – С. 108–111.
2. Братанич М. В., Полозова Т. В. Визначення сутності економічної ефективності та класифікація її видів / М. В. Братанич, Т. В. Полозова // економіка промисловості. – 2010. – № 4. – С. 153–155.
3. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: [монографія] / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.
4. Економіка результативності діяльності підприємства: монографія / О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2008. – 362 с.
5. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки підприємства: монографія / О. В. Ілляшенко. – Х.: Мачулін, 2016. – 504 с.
6. Ткачова О. Ефективність державного управління: поняття та підходи до оцінювання / О. Ткачова // Вісник Національної академії державного управління. – 2015. – С. 30–37.
7. Романова Т. В. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах / Т. В. Романова, Є. О. Даровський // Ефективна економіка. – 2015. – №4 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3976.113>.
8. Говорушко Т. А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу : [монографія] / Т. А. Говорушко, Н. І. Клімаш. – К. : Логос, 2013. – 204 с.
9. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 688 с.
10. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект / А. О. Ярославський. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – №12. – С. 174–177.

11. Футало Т. В. Методичні аспекти аналізу соціально-економічної ефективності підприємств роздрібною торгівлі: монографія / Т. В. Футало [за ред. І. Башнянина] // Економічні системи – Т. 4; – Львів : Ліга-Прес, 2013. – 508 с.

12. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю торговельного підприємства / П. О. Куцик, Г. Ф. Герєга // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 2014. – Вип. 45. – С. 96–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_45_22.

13. Савицька О. М., Салабай В. О. Особливості методології оцінювання ефективності та результативності в управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства // Сучасні підходи до управління підприємством : зб. Тез доп. X Всеукр. наук.-практ. конф., 11 квіт. 2019 р. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. С. 152. URL : <http://conf.management.fmm.kpi.ua>.

14. Белей О. І. Побудова моделі призми ефективності торговельного підприємства / О. І. Белей // Торгівля, комерція, підприємництво : зб. наук. Праць Львівської комерційної академії. – 2015. – Вип. 14. – С. 16–20.

15. Забезпечення конкурентних переваг у контексті формування ресурсного портфеля підприємства / Г. О. Швиданенко, М. А. Теплюк, І. І. Декрет // Молодий вчений (Економічні науки). – 2016. – № 12.1 (40). – С. 1001–1005.

16. URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/236.pdf>.

17. Кир'янова З. В. Аналіз фінансової звітності: навч. посіб. для студентів /З. В. Кир'янова, Є. І. Сєдова. – М. : Юрайт, 2013. – 429 с.114

18. Матвійчук Л. О. Методика визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств / Л. О. Матвійчук // Актуальні проблеми економіки №5(119). – 2011. – С. 109–114. URL: [http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/1462/1/109-114%20\(1\)-1.pdf](http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/1462/1/109-114%20(1)-1.pdf).

19. Рац О. М. Інтегральна оцінка ефективності антикризового управління банком / О. М. Рац. // Проблеми економіки № 4. – 2013. – С. 361–367.

20. Гетьман О. О. Економіка підприємства : Навч. посіб. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – [2-ге вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
21. Костецький Я. Факторний аналіз рентабельності діяльності сільськогосподарських підприємств / Я. Костецький // Економічний аналіз. 2012 рік. Випуск 10. Частина 4.
22. EVA & Strategy. Stern Stewart & Co. Research // The Americas. – 2010. № 4.
23. Хмелевський О. Оцінка якості прибутковості в інноваційноінвестиційному розвитку підприємств машинобудування // Економіст. – 2008. – №3. – С. 50–53.
23. Мочерний С. В. Політична економія: Нач. посіб. – К.: Знання, 2002 . – 437 с.
24. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : Навч. посіб. / І. В. Ковальчук. К. : Знання, 2008. – 697 с.115
25. Троц І. В. Забезпечення економічної безпеки на підприємстві з метою попередження банкрутства [Електронний ресурс] / І. В. Троц. – 2012. URL: <https://www.science-community.org/system/files/Trots.pdf>.
26. Шляга О. В. Шляхи підвищення ефективності роботи підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Шляга, М. В. Гульцев. – 2014. – URL:http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_066.pdf.
27. Лазоренко Л. В. Аналіз ринку мобільного зв'язку України та напрями його розвитку / Лазоренко Л. В. // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. – №15. – С. 246–249.
28. С. П. Усик, С. А. Пономаренко // Сталий розвиток економіки. – 2016. № 3. –С. 341-346.
29. Кармазін В. А., Савицька О. М. Економічний аналіз: Практикум: навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 255 с.116
30. Ніколаєнко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства //Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №6. – С. 180 – 191.

31. Ященко Вікторія. Методи аналізу ймовірності настання банкрутства на підприємстві URL : <https://naub.oa.edu.ua/2015.....8F/>.
32. Савицька О. М. Вплив факторів розвитку інформаційної економіки на підвищення ефективності управління підприємством / О. М. Савицька,
33. Т. П. Панасюк // Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу КПІ імені Ігоря Сікорського “Актуальні проблеми економіки та управління” (електронне видання), Випуск 12. – (№2) 2018. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/130959/126686>.
34. Яковенко Т. І. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності маркетингової діяльності підприємств рекламної галузі / Яковенко Т.І. – Полтава, 2016. – 247 с.
35. Савицька О. М., Салабай В. О. Збалансована система показників : вимір ефективності управління діяльністю підприємства / Перспективні напрямки розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права: теорія і практика: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 9 березня 2019 р.): у 3 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2019. – Ч. 1. С. 28–30. 117
36. Пан Л. В. Збалансована система показників (Balanced Scorecard – BSC) як інструмент ефективного управління стратегією організації URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8532/Pan_Zbalansovana_syst_e_m_a_pokaznykiv.pdf.
37. Управління проектами URL: підручник для студентів – магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» / Л. Є. Довгань, Г. А. Мохонько, І. П. Малик ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,4 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 420 с. – <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/21517>.
38. Вороненко В. І. Обґрунтування напрямів розвитку сонячної енергетики для України // Енергоефективність та відновлювальна енергетика в Україні: проблеми управління / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2019. – С. 72-85. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80025>

39. Вороненко В.И., Бурлакова И.М.. Эфффекты от использования энергетических природных ресурсов в странах Европейского союза и Украине. Економіка та держава. 2018. № 7. С. 61-66.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/70636>

40. Вороненко В.И., Горобченко Д.В. Теоретические модели анализа эколого-экономического развития. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 157. С. 65-68. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83711>

41. Вороненко В.І., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Визначення індикаторів та рівнів регуляторної ефективності податкових інструментів на національному та світовому рівнях. Проблеми та перспективи забезпечення макроекономічної стабільності : монографія / за ред. С. В. Леонова і М. М. Бричко. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 65-75.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90488>

42. Вороненко В.І., Кубатко О.В., Ковальов Б.Л., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Динаміка цифрової трансформації соціально-економічних та екологічних систем. Агросвіт. 2022. № 15-16. С. 15-22.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89229>

43. Гриценко П., Коваленко Є., Вороненко В., Смакоуз А., Степаненко Є. Аналіз дефініції «зміни» як економічної категорії. Механізм регулювання економіки, (1 (91), 92-98. URL: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.07>

44. Дяченко, А. В., Карінцева, О. І., Тарасенко, С. В., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Кисильова, К. С. Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019- 2020 рр. в Україні // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 21-40. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.02>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85737>

45. Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>

46. Економіка розвитку: європейський досвід упровадження досягнень Industries 3.0, 4.0 та 5.0. : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91525>

47. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. – Суми : Університетська книга, 2023. – 702 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91523>

48. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Пономарьова, Г. С. Підвищення ефективності бізнес-процесів на виробничому підприємстві // Механізм регулювання економіки. 2020. № 4. С. 58-69.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83754>

49. Лукаш, О., Дерев'янку, Ю., Васильєва, Т., & Танащук, М. (2022). Формування конкурентного середовища у освітньому просторі: роль освітніх провайдерів. Механізм регулювання економіки, (3-4(97-98)), 31-39.
<https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90532>

50. Мельник Л. (2021) Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2021. 432 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89235>

51. Мельник Л. Г., Маценко О. М., Дериколенко О. М., Кириленко М. В., Стародуб І. А. Економіка підприємств, територій та макроекономічних систем в умовах цифрових трансформацій: від стабільності й лінійного мислення до антикрихкості та нелінійного, інноваційного мислення // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 67-78. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.06>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87532>

52. Мельник, Л. (2022). Росія – країна, побудована на порушенні божих заповідей: погляд економіста . Механізм регулювання економіки, (3-4(97-98)), 141-150.
<https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.10>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90536>

53. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>

54. Ніколаєв С.О., Вороненко В.І., Ковальов Б.Л., Гриценко П.В., Одеволе О.О. Блокчейн як фактор цифрової трансформації економіки України. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2021. №2. С. 16-23.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85043>

55. Омеляненко В.А., Литвиненко С.М., Вороненко В.І. Аналіз потенціалу конвергенції біо- та нанотехнологій в космічній галузі (національний та міжнародний аспект). Інновації і трансфер технологій: методи, моделі та механізми управління: колективна монографія / за ред. д.е.н. В.А. Омеляненка. Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань, 2023. С. 284-296.

56. Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>

57. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 1: Трансформації економічних систем: досвід ЄС в реалізації Industries 3.0, 4.0, 5.0: навчальний посібник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2022. 608 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91526>

58. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 2: Кращі практики ЄС для сестейнового розвитку : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91527>

59. Babenko V., Matsenko O., Voronenko V., Nikolaiev S., Kazak D. Economic prospects for cooperation the European Union and Ukraine in the use of blockchain technologies. The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism. 2020. № 12. С. 8-17.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83746>

60. Hrytsenko P., Voronenko V., Kovalenko Ye., Kurman T., Omelianenko V. Assessment of the development of innovation activities in the regions: Case of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. 19(4). P. 77-88. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85729> (SCOPUS)

61. Hrytsenko, P.V., Kovalenko, Y.V., Voronenko, V.I., Smakouz, A.M., Stepanenko, Y.S. Analysis of the Definition of “Change” as an Economic Category. *Mechanism of Economic Regulation*. 2021. № 1. С. 92-98. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84025>

62. Ji, Z., & Sotnyk, I. (2023). Economic analysis of energy efficiency of China’s and India’s national economies. *Mechanism of an Economic Regulation*, (1(99)), 11-16. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.02>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91221>

63. Jianming Mu, Goncharenko O. S., Chortok Yu. V., Yaremenko A. H. Peculiarities of Formation of the Region's Logistics Infrastructure on the Basis of Eco-Innovations Within the Framework of Stakeholders' Partnership in the Enterprise-Region-State System // *Mechanism of Economic Regulation*. 2021. № 4. P. 22-29. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.94.03>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87514>

64. Karintseva O. I., Yevdokymov A. V., Yevdokymova A. V., Kharchenko M. O., Dron V. V. Designing the Information Educational Environment of the Studying Course for the Educational Process Management Using Cloud Services. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 3. С. 87-97. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.89.07>

65. Kovalov, B., Karintseva, O., Kharchenko, M., Khymchenko, Y., & Tarasov, V. (2023). Methods of evaluating digitization and digital transformation of business and economy: the experience of OECD and EU countries. *Економіка розвитку систем*, 5(1), 18-25. <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2023-1-3> <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91585>

66. Kubatko, O. V., Kubatko, O. V., Sachnenko, T. I., Oluwaseun, O. O. Organization of Business Activities with Account to Environmental and Economic

Aspects // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 2. P. 76-85. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.92.08>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85180>

67. Kubatko, O., Merritt, R., Duane, S., & Piven, V. (2023). The impact of the COVID-19 pandemic on global food system resilience. Mechanism of an Economic Regulation, (1(99), 144-148. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.22>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91371>

68. Lukash, O. A., Derev`yanko, Y. M., Kozlov, D. V., Mukorez, A. I. Regional Economic Development in The Context of the COVID-19 Pandemic and the Economic Crisis // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 99-107. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.08>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84026>

69. Melnyk, L. Hr., Shaulska, L. V., Mazin, Yu. O., Matsenko, O. I., Piven, V. S., Konoplov, V. V. Modern Trends in the Production of Renewable Energy: the Cost Benefit Approach // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 5-16. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.01>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83761>

70. Melnyk, L., Karintseva, O., Kubatko, O., Derev`yanko, Y., & Matsenko, O. (2022). Restructuring of socio-economic systems as a component of the formation of the digital economy in Ukraine. Mechanism of an Economic Regulation, (1-2(95-96), 7-13. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.01>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89627>

71. Melnyk, L., Kovalov, B., Mykahilov, S., Mykhailov, S., Skrypka, Y., & Starodub, I. (2022). Dynamics of reproduction of economic systems in the transition to digital economy – in the light of synergetic theory of development*. Mechanism of an Economic Regulation, (3-4(97-98), 7-14. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.01>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90520>

72. Melnyk, L., Matsenko, O., Kalinichenko, L., Holub, A., & Sotnyk, I. (2023). Instruments for ensuring the phase transition of economic systems to management based on Industries 3.0, 4.0, 5.0. Mechanism of an Economic Regulation, (1(99), 34-

40. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.06>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91226>

73. Nesterenko V., Dolhosheieva O., Kirilieva A., Voronenko V., Hrytsenko P. «Green» vector of the economic development of the country. Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 3. С. 82-90.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87533>

74. Nikulina, M., Sotnyk, I., Derykolenko, O., & Starodub, I. (2022). Unemployment in Ukraine's economy: COVID-19, war and digitalization. Mechanism of an Economic Regulation, (1-2(95-96), 25-32. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.04>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89630>

75. Omelyanenko V., Pidorychev I., Voronenko V., Andrusiak N., Omelianenko O., Fyliuk H., Matkovskyy P., Kosmidailo I. Information & Analytical Support of Innovation Processes Management Efficiency Estimations at the Regional Level. International Journal of Computer Science and Network Security. 2022. Vol. 22, No. 6. P. 400-407. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89615>

76. Sotnyk I. M., Nahornyi M. V., Maslii M. Yu., Nikulina M. P., Yehorov Y. V. Problems of Unemployment in Ukraine Under the COVID-19 Pandemic // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 3. P. 88-96. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.08>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87534>

77. Sotnyk, I. M., Matsenko, O. M., Popov, V. S., Martymianov, A. S. Ensuring the Economic Competitiveness of Small Green Energy Projects // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 28-40. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.03>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84021>

78. Tambovceva, T. T., Melnyk, L. Hr., Dehtyarova, I. B., Nikolaev, S. O. Circular Economy: Tendencies and Development Perspectives // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 2. P. 33-42. DOI:

<https://doi.org/10.21272/mer.2021.92.04>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85156>

79. Voronenko V., Horobchenko D. Approaches to the Formation of a Theoretical Model for the Analysis of Environmental and Economic Development. Journal of Environmental Management and Tourism. Craiova: ASERS Publishing, 2018. Vol. 9, Issue Number 5(29). P. 1108-1119.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77227>